

др Јелена ЂЕРАНИЋ
доцент Правног факултета Универзитета у Бања Луци
Институт за упоредно право у Београду

УНИТАРНИ ПАТЕНТ – ЕВРОПСКИ ПАТЕНТ СА УНИТАРНИМ ДЕЈСТВОМ

Резиме

У раду се анализира нови унијарни патенти који представља класичан европски патент са унијарним дејством. Након уводних напомена о разлозима и постојаности усвојавања јединственог система заштитне проналазака у ЕУ, у првом делу рада представљен је изв. патентни законодавни пакет који се састоји од три компоненти: Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштитне унијарним патентом, Уредба о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштитне унијарним патентом која се тиче превођења и Споразума о јединственом патентном суду. У јуну 2012. године Европски савет донео је одлуку да се Уредба о унијарном патенту измени како би се из њене садржине уклониле одредбе које се тичу надлежности Европског суда правде. Пар месеци касније, уместо тих одредаби усвојен је амандман на уредбу. Измене и дојуне Уредбе о унијарном патенту анализирани су у другом делу рада. Посебна важност посвећена је законитости одлуке Европског савета о брисању поменутих одредаби. У оквиру прве дела рада, аутор најпре разматра мишљење оштре правосудника Европског суда правде поводом иужбе Шпаније и Италије против одлуке Савета којом се одобрава промена ближе сарадње у области стварања заштитне унијарним патентом, а затим усвајање патентног законодавног пакета.

Кључне речи: унијарни патент, европски патент, Европска унија, Јединствени патентни суд, Европски суд правде.

I Уводне напомене

Након скоро четрдесет година преговора о успостављању јединственог система заштите проналазака у ЕУ, Европски парламент је 11. децембра 2012. усвојио тзв. патентни законодавни пакет. Овај пакет састоји се од три компоненте: Уредба о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом,¹ Уредба о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом која се тиче превођења² и Споразум о јединственом патентном суду.³

У Европи се, још од друге половине седамдесетих година 20. века, заштитом проналазака бави Европски завод за патенте (ЕЗП). Овај завод, са седиштем у Минхену, основан је 1977. године, након ступања на снагу Конвенције о европском патенту (КЕП), потписане 1973. године. ЕЗП основале су четири земље (Немачка, Француска, Италија и Холандија), а данас окупуља тридесет осам држава.⁴ Међутим, материјално европско патентно право на наднационални начин уређује патентну заштиту проналазка само у одређеном интервалу, тј. од момента подношења европске пријаве до момента признања европског патента. „Од тренутка признања европског патента, у начелу, престаје, применљивост наднационалних норми, те се европски патент распада на онолики број независних националних патената, колико има земаља чланица КЕП-а које је пријавилац у европској пријави назначио као државе у којима жели патентну заштиту за свој проналазак. Сваки од тих патената, који се даље назива европски патент, наставља да траје у појединој држави, подвргнут прописима националног патентног права.“⁵ Дакле, европски патент постаје сноп националних патената.⁶

Сходно томе, патентни списи и захтеви морају се преводити на националне језике, што доводи до повећања трошкова заштите про-

1 Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection, *OJ L 361/1*.

2 Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements agreement, *OJ L 361/1*.

3 Agreement on Unified patent Court, доступно на адреси: [http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/A1080B83447CB9DDC1257B36005AAAB8/\\$File/upc_agreement_en.pdf](http://documents.epo.org/projects/babylon/eponet.nsf/0/A1080B83447CB9DDC1257B36005AAAB8/$File/upc_agreement_en.pdf), 31.3.2013.

4 Поред двадесет седам земаља ЕУ, чланице ЕЗП су и Албанија, Хрватска, Исланд, Лихтенштајн, Бивша југословенска република Македонија, Монако, Норвешка, Сан Марино, Србија, Швајцарска и Турска.

5 С. Марковић, *Право интелектуалне својине*, Источно Сарајево, 2007, стр. 349.

6 Marc Rees, „Le brevet unique européen et logiciel“, доступно на адреси: <http://www.pcinpact.com/dossier/brevet-unitaire-europeen-logiciel-/205-5.htm>, 21.3.2013.

налазка европским патентом. Одржавање европског патента, такође, подразумева плаћање годишње таксе, као и регистрацију сваког преноса. Стога титулари европских патената морају да ангажују домаће заступнике у свакој од земаља за коју им је патент признат. Овакав систем представља проблем како државним истраживачким телима, тако и малим и средњим предузећима. Дакле, основни разлог за увођење новог система заштите унитарним патентом је смањење трошкова и поједностављење административног поступка.⁷

Након два неуспела покушаја,⁸ преговори о успостављању заштите комунитарним патентом интензивирани су почетком новог миленијума. Европска комисија је 1. јула 2000. предложила Уредбу о комунитарном патенту (који је, након ступања на снагу Уговора из Лисабона, прерастао у унитарни патент),⁹ а 23. децембра 2003. Споразум о оснивању суда за комунитарни патент. С обзиром на то да су државе чланице имале различита виђења о појединим питањима (нпр. режим превођења и систем решавања патентних спорова), била је потребна читава деценија да би се дошло до компромисног решења. Европска комисија је 13. априла 2011. предложила тзв. патентни законодавни пакет. Ова три акта од самог почетка била су предмет расправа у научним и стручним круговима и од дана када су предложени до дана када су усвојени (децембар 2012. године) претрпели су значајне измене и допуне.

У првом делу рада биће представљен тзв. патентни законодавни пакет: Уредба о унитарном патенту, Уредба о унитарном патенту која се тиче превођења и Споразум о јединственом патентном суду. У другом делу рада аутор ће испитати измене и допуне Уредбе о унитарном патенту, док ће трећи део бити посвећен усвајању патентног законодавног пакета.

II Патентни законодавни пакет

Европска комисија је 13. априла 2011. предложила тзв. патентни законодавни пакет: Уредбу о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом, Уредбу о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом која се тиче превођења и Споразум о јединственом патентном суду.

7 Ј. Геранић, „Патент Уније: актуелна питања и перспективе“, *Правна ријеч*, бр. 33/2012, стр. 158–159.

8 Конвенција о комунитарном патенту, потписана у Луксембургу 1975, никада није ратификована, а Споразум о комунитарном патенту из 1983, претрпео је исту судбину као и Конвенција.

9 Уговором из Лисабона, који је ступио на снагу 1. децембра 2009, укинута је тзв. трипартитна структура ЕУ и „избрисане“ су разлике међу стубовима, а Уговор о оснивању Европских заједница је прерастао у Уговор о функционисању ЕУ.

1. Уредба о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом

Уредба о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом дефинише унитарни патент као класични европски патент који издаје ЕЗП коме се додаје атрибут унитарни. Унитарни патент може бити добијен, ограничен, пренесен, опозван или проширен само за све државе чланице које учествују у ближој сарадњи.

Унитарни патент постоји заједно са националним и класичним европским патентом. Титулари патената могу да бирају између различитих комбинација класичног европског патента и унитарног патента. Тако, на пример, могу да се одреде за унитарни патент за двадесет пет држава чланица ЕУ које учествују у ближој сарадњи, заједно са класичним европским патентом који има дејство у једној или више држава чланица КЕП-а које не учествују у ближој сарадњи, као што су Шпанија, Италија, Швајцарска, Турска, Исланд итд.

Уредбом о унитарном патенту предвиђено је да државе чланице поверавају ЕЗП задатке као што су: прикупљање и испитивање захтева за унитарно дејство, регистравање унитарног дејства, објављивање превода током периода за превођење, успостављање и одржавање Регистра за заштиту унитарним патентом, сакупљање годишњих такси за унитарни патент, расподела дела годишњих такси државама чланицама, као и повраћај трошкова превода за одређене пријавиоце који су поднели пријаве на званичном језику ЕУ, а да то није енглески, француски или немачки. Ове задатке ЕЗП обавља у складу са својим унутрашњим прописима. На одлуке ЕЗП које се тичу заштите унитарним патентом може се поднети тужба Јединственом патентном суду.

Кључне одредбе којима се регулише унитарни патент сличне су онима које постоје у већини националних патентних закона, нпр. одредбе о оквиру заштите,¹⁰ ограничењу права,¹¹ исцрпљењу права¹² итд. Основна предност унитарног патента у односу на европски патент огледа се у томе што се он ослања, тј. користи квалитет рада ЕЗП који наставља да издаје европске патенте према досадашњем поступку. Будући да је унитарни патент од самог почетка признат у свим државама чланицама, подносилац пријаве плаћа само једну таксу за признање унитарног патента. На тај начин би трошкови, који представљају озбиљну препреку заштити патента у више држава чланица ЕУ, требало да буду битно смањени.

10 Чл. 6 и 7 Уредбе о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом (даље у фуснотама: УУП).

11 Чл. 8 УУП.

12 Чл. 9 УУП.

2. Уредба о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом која се тиче превођења

Режим превођења представљао је једно од најспорнијих питања у току преговора о успостављању заштите унитарним патентом. Европска комисија је тек 1. јула 2010. предложила режим превођења који ће се примењивати на унитарни патент, а који је у складу са режимом предвиђеним КЕП-ом, према тзв. Лондонском споразуму. Будући да се Шпанија и Италија нису сложиле са предложеним режимом, осталих двадесет пет држава чланица покренуло је ближу сарадњу.

а) Режим превођења

Уредбом о унитарном патенту која се тиче превођења предвиђено је да режим превођења буде у складу са КЕП-ом.¹³ На основу ове конвенције патентне пријаве и спецификације морају бити на једном званичном језику (енглески, француски и немачки), док се само патентни захтеви преводе на друга два званична језика ЕЗП. Осим тога, не постоје други захтеви за превођењем током управног поступка. Само у случају да је патент предмет спора на суду траже се додатни преводи. За такве спорове, странке или суд могу захтевати комплетан превод на језик земље у којој је дошло до повреде или језик земље у којој лице које је учинило повреду има пребивалиште¹⁴ или језик земље у којој се води поступак.¹⁵ Трошкове превођења сноси титулар патента.¹⁶

Ипак, Уредбом о унитарном патенту која се тиче превођења предвиђена је могућност надокнаде трошкова превођења за средња и мала предузећа, физичка лица, непрофитне организације, универзитете и државна истраживачка тела која имају пребивалиште или главно трговачко седиште у некој од држава чланица ЕУ. Када они понесу пријаву на неком од званичних језика ЕУ који није енглески, француски или немачки, трошкови превођења биће им надокнађени.

б) Ближа сарадња

На основу Уговора из Лисабона за доношење законодавног акта о режиму превођења који се примењује на унитарни патент потребна је

13 Чл. 14 КЕП.

14 Чл. 4, ст. 1 Уредбе Савета о спровођењу ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом која се тиче превођења (даље у фуснотама: УУПП).

15 Чл. 4, ст. 2 УУПП.

16 Чл. 4, ст. 3 УУПП.

сагласност свих држава чланица ЕУ.¹⁷ Међутим, са предложеним режимом нису се сложиле Шпанија и Италија, које су сматрале да чињеница да њихови језици нису увршћени у званичне језике унитарног патента представља дискриминацију. Упркос покушајима да се дође до компромисног решења, резултат је изостао. Стога су се заинтересоване државе определиле за покретање ближе сарадње. Реч је о инструменту предвиђеном Уговорима на основу кога одређени број држава чланица, најмање девет, које намеравају да успоставе међусобну ближу сарадњу, могу користити институције, поступке и механизме предвиђене Уговорима, уз поштовање одређених услова. Када се ближа сарадња успостави, она остаје отворена за државе чланице које јој иницијално нису приступиле.¹⁸

Дакле, због немогућности да се постигне договор између свих држава чланица ЕУ, дванаест земаља је, у децембру 2010. године, званично затражило покретање ближе сарадње.¹⁹ Два дана након подношења захтева, Комисија је предложила текст о успостављању ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом. У фебруару 2011. године ближој сарадњи се прикључило још тринаест држава, тако да су изван остале само Шпанија и Италија. Како је Уговорима предвиђено да је за покретање ближе сарадње потребна сагласност Европског парламента и Савета, Европски парламент је одобрио покретање ближе сарадње 15. фебруара 2011, а Савет 10. марта 2011.

в) *Законитост ближе сарадње?*

Шпанија и Италија, једне две земље које се нису сложиле са предвиђеним режимом превођења, 30. маја 2011. поднеле су тужбу Европском суду правде против одлуке Савета од 10. марта 2011. којом се одобрава покретање ближе сарадње. У тужби се наводи да ближа сарадња у области стварања заштите унитарним патентом представља повреду Уговора по више основа. Са аргументима Шпаније и Италије сложио се и један део доктрине.²⁰

17 Чл. 118, ст. 2 Уговора ФЕУ.

18 Механизам ближе сарадње први пут је предвиђен Уговором из Амстердама 1997. године. Одредбе о ближој сарадњи су неколико пута биле предмет измена и допуна. Најпре, Уговором из Нице, којим су ублажени услови за отпочињање ближе сарадње, а затим Уговором из Лисабона, који садржи свеобухватну реформу механизма ближе сарадње, у смислу његовог прилагођавања новонасталим околностима у Унији.

19 То су: Данска, Естонија, Финска, Француска, Немачка, Литванија, Луксембург, Холандија, Пољска, Словенија, Шведска и Велика Британија.

20 Међу њима су: Т. Jaeger, „All back to square one? An assessment of the latest proposals for a patent and court for the internal market and possible alternatives“, *Max Planck*

У тужби се наводи да је, овако конципирана, ближа сарадња, пре свега, у супротности са самим циљем диференциране интеграције.²¹ Затим, ближа сарадња се успоставља у области која потпада под искључиве надлежности ЕУ. Без обзира на то што поглавље о унутрашњем тржишту спада у подељене надлежности између ЕУ и држава чланица, логично је да поједини аспекти стварања *sui generis* права интелектуалне својине не могу спадати у подељену надлежност. Будући да стварање *sui generis* права интелектуалне својине претпоставља један акт ЕУ, члан 118 Уговора о функционисању ЕУ требало би тумачити тако да се односи и на области које логично искључују надлежности држава чланица. Осим тога, покретањем овог механизма, повређен члан 20 Уговора ЕУ којим је предвиђено да интереси држава чланица које не учествују у ближој сарадњи и њихова могућност да се укључе у неком каснијем тренутку не смеју бити угрожени сарадњом осталих земаља. У конкретном случају, режим превођења успоставља се упркос противљењу Шпаније и Италије, те је мала вероватноћа да ће се оне прикључити касније. У тужби се такође наводи да ближа сарадња у области стварања заштите унитарним патентом нарушава кохерентност унутрашњег тржишта, доводи до дискриминације и деформације правила конкуренције између држава чланица, што је супротности са Уговорима.²² Напошетку, самим Уговорима предвиђено је да ближа сарадња треба да се користи као *ultima ratio* у случајевима када је доказано да заједничка активност свих држава чланица није могућа. Шпанија и Италија су сматрале да, у конкретном случају, механизам ближе не може да се посматра као последње средство за решавање проблема превођења.

3. Споразум о јединственом патентном суду

Европска комисија је првобитно предложила да за спорове који се тичу класичног европског патента и новог унитарног патента, уместо националних судова, буде надлежан нови јединствени патентни суд.

Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper, Series No. 12–01; M. Lamping, „Enhanced Cooperation – A Proper Approach to Market Integration in the Field of Unitary Patent Protection?“, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, No. 8/ 2011, стр. 879–925.

21 Диференцирана интеграција у примени комунитарног права подразумева да се државе чланице налазе у различитом положају у погледу опсега права и обавеза у оквиру одређених политика Уније.

22 На основу чл. 326, ст. 2 Уговора ФЕУ: „Оне не могу бити на уштрб унутрашњег тржишта, као ни економске, социјалне и територијалне кохезије. Оне не могу представљати сметњу нити средство дискриминације између држава чланица и не могу имати за последицу деформацију правила конкуренције између држава чланица.“

Предлог о оснивању оваквог суда подразумевао је приступање Европске уније Европском заводу за патенте, тј. потписивање међународног уговора између ЕУ, држава чланица ЕУ и држава уговорница КЕП-а које нису чланице ЕУ. На тај начин би овај суд добио ексклузивну надлежност за решавање спорова и у вези са европским патентом.

Међутим, Европски суд правде је у мишљењу од 8. марта 2011. заузео став да овај предлог задире у овлашћења која су Уговорима поверена институцијама ЕУ и државама чланицама које су кључне за очување саме природе комунитарног правног поретка. У образложењу се наводи да овакво решење није у сагласности са Уговорима из најмање два разлога. Прво, на овај начин би правосудним органима држава чланица била ускраћена овлашћења која се односе на тумачење и примену права ЕУ. Друго, сам Суд правде би био лишен надлежности да, у оквиру претходног поступка,²³ одговори на питања националних судова држава чланица у вези са тумачењем одредби комунитарног права.²⁴

Уважавајући мишљење Суда правде, Комисија је, у току 2011. године, изменила и допунила Предлог споразума. Новим предлогом предвиђене су гаранције да ће се судски орган за патенте спорове обрађати Европском суду правде у вези са претходним питањем, на исти начин на који то чине национални судови држава чланица. Осим тога, првобитним предлогом о оснивању Суда за европски и унитарни патент било је предвиђено да тај суд буде надлежан и за државе потписнице КЕП-а које нису чланице ЕУ (нпр. Швајцарска, Турска). Након негативног мишљења Европског суда правде, надлежност суда ограничена је само на државе чланице ЕУ.

Будући да Јединствени патентни суд има искључиву надлежност за спорове који се тичу унитарног патента, опасност да се мноштво патентних парница у вези са истим патентом појави у различитим државама чланицама и да се судске одлуке разликују од једне до друге државе требало би да је отклоњена. Осим тога, постојање унитарног патента и јединственог система заштите требало би да доведе до знатног смањења трошкова за мала и средња предузећа и буде подстицај за рад на новим проналасцима који ће бити заштићен патентом који је није скуп, који је високог квалитета и за који је у Европи надлежан један, специјализовани суд.²⁵

23 Поступак доношења прелиминарне, претходне, прејудисијелне одлуке Европског суда правде.

24 Ј. Ђеранић, „Предлог новог система заштите проналазака у ЕУ – патент Уније“, *Право и Привреда*, бр. 7-9/2012, стр. 369-370.

25 А. Pompidou, „Un brevet unique permettra à l' Union européenne d'être plus compétitive“, доступно на адреси: http://www.robert-schuman.eu/entretien_europe.php?num=55, 22.3.2013.

Када је реч о седишту суда, после више месеци преговора, председници држава и влада држава чланица ЕУ су, 29. јула 2012, постигли компромис.²⁶ Предвиђено је да седиште првостепеног суда буде у Паризу, а његови специјализовани огранци у Лондону и Минхену.²⁷

III Измене и допуне Уредбе о унитарном патенту

Састанак шефова држава и влада земаља чланица ЕУ од 29. јуна 2012, поред споразума о седишту суда, остаће запамћен по једној одлуци која је потпуно променила редован ток поступка успостављања заштите унитарним патентом и чија се законитост и данас доводи у питање. Тога дана, под притиском британске владе, Европски савет одлучио је да се Предлог уредбе о унитарном патенту измени у смислу да се из његове садржине уклони неколико одредби које се тичу надлежности Европског суда правде. Будући да је таква одлука наишла на оштро противљење Европског парламента, уместо поменутих чланова, као нека врста компензације, усвојен је амандман на уредбу.

1. Улога Европског суда правде у патентном систему ЕУ

Предлогом уредбе о унитарном патенту предвиђена је надлежност Европског суда правде за повреде чланова 6, 7 и 8. Члан 6 се односи на директне повреде унитарног патента, члан 7 на индиректне повреде и члан 8 на ограничења права добијених на основу унитарног патента. Дакле, реч је о члановима којима је одређен минимум заједничког материјалног права унитарног патената.

а) Искључење Европског суда правде из националног система ЕУ

Одлуку да се Уредба о унитарном патенту измени како би се из њеног садржаја уклониле одредбе које се тичу надлежности Европског суда правде Европски савет је образлагао тиме да се идентичне одредбе налазе у Предлогу споразума о јединственом патентном суду. Европски савет се на овај корак одлучио под утицајем британске владе која се одувек залагала за то да Европски суд правде буде у потпуно-

26 Француска, Велика Британија и Немачка, дуго нису могле да се договоре да ли ће седиште бити у Паризу, Лондону или Минхену јер земља у којој је седиште успостављено, осим економске користи, ужива и углед у свету иновација (као Лондон у свету финансија или силиконска долина у области истраживања и развоја).

27 Огранак у Минхену ће бити надлежан за спорове у вези са механичким инжењерингом, а огранак у Лондону за спорове који се тичу фармацеутских производа.

сти изопштен из правосудног патентног система ЕУ. Велика Британија је сматрала да би додела надлежности Суду правде могла би да доведе до нежељених последица, нпр. да одлуке доносе судије које нису специјалисти за патентно право, да се касни са доношењем одлука, да се појаве додатни трошкови итд. Уколико Европски суд правде буде део будућег правосудног патентног система, доводи се у питање сврха постојања специјализованог Јединственог патентног суда.²⁸

б) Законитост одлуке Европског савета?

Одлука Европског савета из јуна 2012. године наишла је на оштро противљење не само у научним и стручним круговима, већ и међу посланицима Европског парламента. Законитост ове одлуке спорна је из више разлога.

Најпре, правни основ за успостављање заштите унитарним патентом представља члан 118, став 1 Уговора о функционисању ЕУ. Овим чланом је предвиђено да: „У оквиру успостављања и функционисања унутрашњег тржишта, Европски парламент и Савет, одлучујући у складу са редовним законодавним поступком, утврђују мере у вези са оснивањем европских тела у циљу обезбеђења униформне заштите права интелектуалне својине у Унији и успостављања централизованог система ауторизације, координације и контроле на нивоу Уније.“ Дакле, овај члан представља правну основу за мере које се тичу оснивања европских тела како би се осигурала униформна заштита права интелектуалне својине на територији ЕУ. Уколико се Предлог уредбе измени у смислу да се из његове садржине избришу чланови 6-8, поставља се питање да ли онда члан 118, став 1 Уговора може да представља правни основ уредбе.

Уколико не постоје чланови 6-8, не може се говорити о праву интелектуалне својине ЕУ којим се обезбеђује униформна заштита. Уклањањем ових чланова самим државама чланицама остављено је да националним законима одреде права титулара европског патента са дејством на територији целе Уније. С обзиром на то да свака држава може да материјализује заштиту на другачији начин, унитарно дејство те заштите биће угрожено.²⁹

Затим, Споразум о јединственом патентном суду је споразум закључен између држава чланица, тј. међудржавни споразум. С обзиром

28 „Why the European Council has killed any workable EU patent?“, доступно на адреси: <http://unitary-patent.eu/content/why-european-council-has-killed-any-workable-eu-patent>, 25.3.2013.

29 *Ibid.*

на то да ЕУ, као таква, није потписница споразума, он не представља део правних тековина ЕУ. Будући да се споразум налази изван правног оквира ЕУ, Европски суд правде неће бити надлежан ни по једном питању које се тиче патентног права, тј. неће постојати могућност да се провери да ли су одлуке новог специјализованог суда у складу са правом ЕУ.³⁰

На послетку, самим Уговором предвиђено је да Европски савет даје неопходне подстицаје Унији за њен развој и утврђује њену општу политичку оријентацију и приоритете, али не врши законодавну функцију.³¹ Дакле, одлуком да се Предлог уредбе измени како би се из његовог садржаја уклонили чланови 6–8, Европски савет је прекорачио своја овлашћења. „Намеће се питање да ли овај потез Европског савета представља преседан или прети да постане пракса? Другим речима, да ли Европски савет, као један утицајан орган, али политички, не законодавни орган, који окупља двадесет седам шефова држава или влада држава чланица ЕУ, намерава да настави да прекорачује овлашћења и да сваки пут, под притиском неке државе или интересне групације, незаконито мења одлуке Савета министара и Европског парламента. Чини се да постоји тенденција да Европски савет преузима све више овлашћења која му не припадају на основу Уговора ЕУ, чиме се отвара Пандорина кутија у области права ЕУ.“³²

в) Одлајање гласања о Уредби о унијарном јединици

Европски парламент је на заседању 2. јула 2012. најоштрије осудио овакав начин мењања садржине уредбе истичући да је ово јединствен пример у историји европских интеграција. Посланици су констатовали да је Европски савет начинио озбиљну повреду не само процедуралне, већ и суштинске природе.³³ Сходно томе, Парламент је једногласно донео одлуку да се гласање о патентном законодавном пакету одложи, а да се предмет врати Одбору за правне послове Европског парламента како би се изјаснио о поступку Европског савета.

30 „Disunion and anti-Europeanism of the European Union with the unitary patent“, доступно на адреси: <http://www.unitary-patent.eu/content/disunion-and-anti-europeanism-european-union-unitary-patent>, 22.3.2013.

31 Чл. 15, ст. 1 Уговора ЕУ.

32 Ј. Перанић, „Предлог јединственог поступка решавања патентних спорова у ЕУ“, *Сврхани јавни живои*, бр. 3/2012, стр. 169.

33 Како је реч о уредби која се доноси у поступку саодлучивања, Савет и Европски парламент, су још у децембру 2011. године договорили садржину овог акта. Стога свака промена садржине текста заправо представља прекид редовног тока законодавног поступка.

Одбор за правне послове је 10. јула 2012. закључио да је потез Европског савета у супротности са редовним законодавним поступком и да представља озбиљан политички преседај.³⁴ Истичући да је тренутни предлог бесмислен и да спречава стварање правог (истинског) унитарног патента, Одбор је донео одлуку да се, на јесен 2012. године, у Парламенту поново отвори расправа о Уредби о унитарном патенту.

2. „Кипарски компромис“

Незадовољство унутар саме ЕУ због незаконите одлуке Европског савета, Кипар (који је председавао ЕУ у другој половини 2012. године) је покушао да ублажи путем амандмана на уредбу. Реч је о амандману број 70, чији се четврти и најзначајнији део, познатији као „кипарски компромис“, односи управо на некадашње чланове 6–8.

„Кипарским компромисом“ предвиђено је упућивање на одредбе националних законодавстава које се тичу директних и индиректних повреда и изузетака од тога (материја на коју су се односили чланови 6–8). На тај начин, униформно дејство унитарног патента загарантовано је применом једног националног права у зависности од националности подносиоца патента, а униформност између свих унитарних патената почива на хармонизацији одредби националних законодавстава. Предвиђено је такође да одредбе националних законодавстава буду хармонизоване у складу одредбама Споразума о јединственом патентном суду.

„Кипарски компромис“ био је предмет критика по више основа.³⁵ Пре свега, избор националног права у зависности од подносиоца патента подразумева одређену неизвесност током трајања патента, јер он може бити продат или пренесен. Затим, хармонизација националних прописа на основу Споразума о јединственом патентном суду оставља одређени степен слободе свакој држави приликом усаглашавања националних прописа са Споразумом. Могло би се закључити да је „кипарски компромис“ само „празна шкољка“³⁶, јер никаква униформна заштита реално није дефинисана. Заштита се мора тражити на другом месту, у националним правима која су хармонизована на основу међународног споразума. На послетку, униформна заштита коју обезбеђује унитарни

34 „Unitary Patent: European Parliament reinstall a democratic procedure. Let's take a part in this!“, доступно на адреси: <http://unitary-patent.eu/content/unitary-patent-european-parliament-reinstall-democratic-procedure-lets-take-part>, 4.4.2013.

35 „Le seigneur des brevets unitaires: un aperçu du vote de plénière du Parlement européen“, доступно на адреси: <http://www.unitary-patent.eu/fr/content/le-seigneur-des-brevets-unitaires-un-apercu-du-vote-de-pleniere-du-parlement-europeen>, 27.3.2013.

36 *Ibid.*

патент није утврђена у редовном законодавном поступку ЕУ (поступак саодлучивања Европског парламента и Савета), већ је дефинисана прописима изван ЕУ, прописима Јединственог патентног суда.

Дакле, овај амандман није допринео већој усклађености Уредбе о унитарном патенту са чланом 118 став 1 Уговора о функционисању ЕУ. Међутим, овим амандманом остварен је давнашњи британски циљ успостављања тзв. микрокосмоса патената: Европски суд правде није овлашћен да одговара на претходна питања која се тичу повреде патената, тј. искључен је из система за решавање патентних спорова.³⁷

IV Усвајање патентног законодавног пакета

Савет је 10. децембра 2012. одобрио патентни законодавни пакет, те се он 11. децембра 2012. нашао пред Европским парламентом. Да би Парламент приступио гласању, било је неопходно да се Европски суд правде изјасни поводом тужбе Шпаније и Италије у вези са законитошћу покретања ближе сарадње у области стварања заштите унитарним патентом.

1. Мишљење општег правозаступника Европског суда правде

Дана 11. децембра 2012. општи правозаступник Европског суда правде је пред Европским парламентом изнео своје мишљење о поменутој тужби, осврнувши се на сваки од аргумента који је наведен.³⁸

Пре свега, што се тиче аргумента да Савет није овлашћен да доноси одлуку о покретању ближе сарадње, јер стварање заштите унитарним патентом спада у искључиве надлежности ЕУ (правила конкуренције), истакнуто је да права која произилазе из патента утичу на трговину и односе конкуренције на тржишту, али да не спадају у правила конкуренције. Правну основу за успостављање европског права интелектуалне својине представља део Уговора који се тиче успостављања и функционисања унутрашњег тржишта, а унутрашње тржиште спада у подељене надлежности између ЕУ и држава чланица.

У тужби је наведено да је ближа сарадња незаконита јер је Савет злоупотребио своја овлашћења. Уговорима је предвиђено да ближа сарадња мора тежити циљевима Уније, заштити њених интереса и јачању интеграционог процеса. Успостављање механизма ближе сарадње инспирисано је растућом хетерогеношћу међу државама чла-

37 *Ibid.*

38 Доступно на адреси: <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-12/cp120163en.pdf>, 5.4.2013.

ницама у смислу њихових различитих интереса и специфичних потреба. Због немогућности да се постигне једногласност у вези са режимом превођења, Савет је одобрио покретање ближе сарадње и на тај начин само искористио средства на која му, на основу Уговора, стоје на располагању. Стога је и овај аргумент одбачен као неоснован.

Шпанија и Италија су навеле да је ближом сарадњом повређена одредба према којој се ближа сарадња може покренути само као *ultima ratio* када се предвиђени циљеви не могу постићи у разумном временском периоду од стране ЕУ као целине. Будући да Уговори не дефинишу ни услов „последње средство“ ни концепт разумног временског периода, *ultima ratio* не подразумева нужно да је на гласању законодавни предлог одбачен, већ се пре односи на ситуацију када дође до застоја у некој фази законодавног поступка. С обзиром на овлашћења Савета, он најбоље може да процени да ли се сагласност свих држава може постићи на време. Стога Савет има широко дискреционо право да одреди да ли је ближа сарадња покренута као последње средство пошто циљеви не могу да буду постигнути у разумном периоду од стране ЕУ као целине. Дакле, Суд мора да се ограничи само на испитивање да ли је Савет пажљиво размотрио све релевантне околности. Савет, у конкретном случају, с обзиром на године неплодне дискусије, није направио очигледну грешку у процени, те је и овај аргумент одбачен као неоснован.

У тужби се такође наводи да унитарни патент наноси штету унутрашњем тржишту и економској, социјалној и територијалној кохезији, представља препреку и дискриминацију трговини између држава чланица и доприноси нелојалној конкуренцији. Међутим, одлука којом се одобрава покретање ближе сарадње само дефинише процедурални оквир унутар кога ће други акти бити усвајани. Стога судско разматрање одлуке о одобрењу ближе сарадње не треба мешати са актима који ће касније бити донети.

На крају, када је реч о наводној повреди обавезе да се поштују права и обавезе држава чланица које не учествују у ближој сарадњи (према ставу шпанске владе, на основу уредбе режим превођења обавезује државе чланице које не учествују у ближој сарадњи да се одрекну својих права на превод патентних спецификација на свој језик зато што такав превод нема никаквог дејства на њиховој територији), ни овде питање режима превођења није услов који одређује пуноважност одлуке којом се одобрава ближа сарадња.

Дакле, општи правозаступник је предложио Европском суду правде да одбаци тужбе. Иако његово мишљење није обавезујуће за Суд, у већини случајева Суда га уважава. Европски суд правде још није донео пресуду поводом тужбе Шпаније и Италије, али се очекује да ће поступити у складу са мишљењем општег правозаступника.

2. Ступање на снагу и почетак примене патентног законодавног пакета

Након мишљења општег правозаступника, Европски парламент је 11. децембра 2012. одобрио патентни законодавни пакет. Уредбе су објављене 31. децембра 2012. у Службеном листу ЕУ, а ступиле су на снагу 20. јануара 2013. Међутим, уредбе ће почети да се примењују тек од 1. јануара 2014. или од датума ступања на снагу Споразума о јединственом патентном суду, у зависности који од тих датума наступи касније.

Споразум о јединственом патентном суду потписан је 19. фебруара 2013.³⁹ и ступиће на снагу чим га ратификује тринаест држава, укључујући Француску, Немачку и Уједињено Краљевство. Очекује се да ће Јединствени патентни суд почети са радом почетком 2015. године.

Шпанија је у марту 2013. године опет поднела тужбу Суду правде против две уредбе о унитарном патенту. Овога пута Италија, која је потписала Споразум о јединственом патентом суду, није јој се придружила. Да ли ће и на који начин ова тужба утицати на почетак примене уредби о унитарном патенту остаје да се види.

V Закључна разматрања

Иако су Савет и Европски парламент усвојили су тзв. патентни законодавни пакет у децембру 2012. године, а уредбе о унитарном патенту ступиле на снагу у јануру 2013. године, чини се да је будућност унитарног патента и даље је неизвесна. Усвајање тзв. патентног законодавног пакета изазвало је оштре реакције једног дела научне и стручне јавности. Истиче се да унитарни патент, на начин на који је конципиран, неће смањити трошкове заштите, да ће повећати правну несигурност (јер унитарна заштита почива на одредбама националног законодавства), те да се европска предузећа неће опредељивати за заштиту унитарним патентом.⁴⁰ Осим тога, Шпанија је поново поднела две тужбе Европском суду правде, те остаје да се види да ли ће и на који начин те тужбе утицати на примену унитарног патента.

Неспорно је да унитарни патент има доста недостатка и да поједина решења остављају простора за расправу. Међутим, не може се чекати да све државе чланице и све интересне групе буду у потпуности

39 Споразум су 19. фебруара 2013. потписале двадесет четири државе, а 8. марта 2013. Бугарска као двадесет пета. Пољска и Шпанија нису потписале Споразум, али могу да се прикључе Споразуму касније.

40 „Le seigneur des brevets unitaires: un aperçu du vote de plénière du Parlement européen“, доступно на адреси: <http://www.unitary-patent.eu/fr/content/le-seigneur-des-brevets-unitaires-un-apercu-du-vote-de-pleniere-du-parlement-europeen>, 27.3.2013.

задовољене. Након четрдесет година ипак је усвојено решење које можда није идеално, али које несумњиво представља напредак у односу на систем заштите предвиђен европским патентом и којим се јача конкурентски положај ЕУ на светском тржишту.

Све у свему, судбину унитарног патента је и даље тешко предвидети. Чини се да је покушајима да се пресече Гордијев чвор у вези са режимом превођења (преласком на ближу сарадњу), заједно са успостављањем независног правосудног система за патентне спорове (заобилажењем Европског суда правде), заправо отворена Пандорина кутија у области стварања заштите унитарним патентом.⁴¹ Стога овај значајан пројекат успостављања јединственог система заштите проналазака унитарним патентом све више подсећа на „Чекајући Годо“.

Jelena ĆERANIĆ, PhD

**Assistant Professor at the Faculty of Law of the University of Banja Luka
Research Associate at the Institute of Comparative Law in Belgrade**

UNITARY PATENT – EUROPEAN PATENT WITH UNITARY EFFECT

Summary

The paper deals with the new unitary patent which is indeed considered as a classic European patent with unitary effect. After introductory notes with regard to the reasons and the procedure of the establishment of the unified system of patent protection in Europe, the first part of the article is dedicated to the unitary patent package consisted of three components: Regulation of the European Parliament and of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection, Regulation of the Council implementing enhanced cooperation in the area of the creation of the unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements and Agreement on a Unified Patent Court. In the second part of the article, the author examines the amendments on the Regulation on unitary patent. The special attention is paid to the legality of the European Council's decision to remove provisions organizing control by the European Court of Justice of litiga-

41 H. Ullrich, „Harmonising Patent Law: The Untamable Union Patent“, у: M.-Chr. Janssens, G. Van Overwalle (eds.), *Harmonisation of the European IP Law: from European Rules to Belgian Law and Practice*, Brussels (Bruylant) 2012, Max Planck Institute for Intellectual Property & Competition Law Research Paper No. 12–03, стр. 57.

tions concerning unitary patents. The third part of the article is devoted to Advocate General's Opinion on the actions brought by Spain and Italy against the Council's decision authorizing enhanced cooperation in the area of the unitary patent and consequently to adoption of the unitary patent package.

Key words: *unitary patent, European patent, European Union, Unified Patent Court, European Court of Justice.*